

## **ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КУРСУ «Основи права України»**

1. Закласти основи системи правових поглядів і переконань студентів.
2. Ознайомити студентів з основами конституційного ладу України, дати їм початкові знання з цивільного, сімейного, трудового, кримінального та інших галузей права.
3. Поглибити знання студентів про походження, типи та форми держави.
4. Формувати навички правової поведінки, навчити студентів діяти в найтиповіших життєвих ситуаціях відповідно до норм права, виконуючи соціальні ролі громадянина, члена сім'ї, робітника, фермера, підприємця і т.ін.
5. Виховати у студентів упевненість у необхідності суворого дотримання законів, непримиренність до протиправної поведінки.
6. Виробити у студентів уміння аналізувати суспільно-політичні події в Україні та світі, спираючись на знання з основ права, користуватися вітчизняними та міжнародно-правовими актами, різноманітними джерелами права, юридичною літературою.

### **Перелік знань та умінь, які повинні бути сформовані в процесі вивчення дисципліни**

#### **Знати:**

загальні закономірності виникнення держави і права, їх взаємозв'язок;  
юридичне та політичне значення конституції України;  
різні джерела права України, їх зміст.

#### **Уміти:**

застосовувати знання про державно-правову систему України в своїй професійній діяльності;  
використовувати Конституцію України як основний закон прямої дії;  
орієнтуватися у системі чинного законодавства.

## **МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

Для того, щоб студент у ході самостійної підготовки до контролю знань не розгубився й не заплутався у великому обсязі матеріалу, пропонуємо дотримуватись таких порад:

- 1) запишіть коротко все, що ви можете згадати з тієї теми, яку ви збираєтесь повторювати;
- 2) перевірте фактичну точність того, що ви пам'ятаєте;
- 3) перегляньте конспект, порівнюючи його з текстом підручника, приділяючи особливу увагу ключовим моментам та заголовкам;
- 4) уважно перечитайте навчальний матеріал з теми, яку повторюєте, виділяючи головні думки;

- 5) самостійно перевірте рівень засвоєння матеріалу, використовуючи логічну схему чи конспект;
- 6) перевірте, наскільки якісно ви запам'ятали весь матеріал.

В АДІ ДВНЗ «ДонНТУ» іспит з правознавства складається в письмовій формі, що зумовлює певні особливості. Під час письмового викладення відповіді на екзаменаційне питання студентам варто дотримуватися такої структурної схеми:

- 1) вступ (стисле викладення основних аспектів змісту);
- 2) розкриття теми (головні факти, аргументи);
- 3) підсумки (коротке резюме, оцінка та висновки).

### **5.1 Перелік запитань до модульно-рейтингового контролю знань**

1. Основні закономірності виникнення держави і права.
2. Поняття та ознаки держави.
3. Функції держави.
4. Класифікація держав за формами правління та устрою.
5. Класифікація держав за політичними режимами.
6. Поняття та ознаки права.
7. Функції права.
8. Конституційні права та свободи людини та громадянина.
9. Конституційні обов'язки людини та громадянина.
10. Форми і методи державного управління.
11. Система адміністративного права України.
12. Поняття та ознаки адміністративних правопорушень.
13. Види адміністративних стягнень.
14. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
15. Поняття і предмет цивільного права.
16. Суб'єкти цивільного права.
17. Особисті немайнові права громадян та їх захист.
18. Форми та види власності.
19. Право власності та його конституційний захист.
20. Інтелектуальна власність.
21. Визначення та види цивільно-правових договорів.
22. Умови дійсності правочинів.
23. Недійсність правочинів
24. Здійснення права на спадкування.
25. Спадкування за законом.
26. Спадкування за заповітом.
27. Форми і види зобов'язань.
28. Підстави виникнення та припинення зобов'язань.
29. Здійснення цивільних прав та виконання юридичних обов'язків.
30. Відповідальність за порушення зобов'язань.
31. Поняття шлюбу, умови і порядок його укладання.

32. Правові основи шлюбного договору.
33. Підстави і порядок припинення шлюбу.
34. Визнання шлюбу недійсним.
35. Майнові та немайнові права та обов'язки подружжя.
36. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.
37. Майнові права батьків та дітей.
38. Аліментні обов'язки батьків, дітей та інших членів сім'ї.
39. Опіка і піклування.
40. Джерела трудового права України, їх класифікація.
41. Поняття, сторони та зміст трудового договору.
42. Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин.
43. Контракт, як особлива форма трудового договору.
44. Колективний трудовий договір.
45. Умови та порядок прийняття на роботу.
46. Порядок припинення трудового договору за ініціативою працівника.
47. Порядок припинення трудового договору за ініціативою власника або уповноваженого ним органа.
48. Випробування при прийомі на роботу.
49. Робочий час і його види.
50. Особливості трудової діяльності неповнолітніх.
51. Види дисциплінарних стягнень.
52. Поняття і види часу відпочинку.
53. Особливості праці жінок.
54. Підстави та види переведення на іншу роботу.
55. Матеріальна відповідальність працівників та її види.
56. Порядок розгляду колективних трудових спорів (конфліктів).
57. Визначення, ознаки та підстави кримінального покарання.
58. Кримінальна відповідальність та її підстави.
59. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
60. Підстави, які пом'якшують та обтяжують покарання.

## **5.2 Перелік запитань до заліку**

До семестрового контролю – заліку винесені запитання модульно-рейтингового контролю знань.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

**1. Нормативно-правові акти**

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №2. – Ст. 44.
3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р.: // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – Додаток до №51. – Ст. 1122.
5. Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №20. – Ст. 249.
6. Закон України «Про арбітражний суд» від 4 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №36. – Ст. 469.
7. Закон України «Про Всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №33. – Ст. 443.
8. Закон України «Про Президента України від 5 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №33. – Ст. 446.
9. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №53. – Ст. 793.
10. Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – №4. – Ст. 21.
11. Закон України «Про службу безпеки України» від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №27. – Ст. 382.
12. Закон України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №8. – Ст. 56.
13. Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №9. – Ст. 62.
14. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №36. – Ст. 361.
15. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №39. – Ст. 383.
16. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №11. – Ст. 50.
17. Закон України «Про органи реєстрації актів громадянського стану» від 24 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №14. – Ст. 78.
18. Закон України «Про державну податкову службу в Україні» від 24 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №15. – Ст. 84.
19. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №49. – Ст. 272.
20. Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №2. – Ст. 4.
21. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – Ст. 170.
22. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини» від 22 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №20. – Ст. 99.
23. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №34. – Ст. 227.
24. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №36-37. –

Ст. 243. 25. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №14. – Ст. 81. 26. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №20-21. – Ст. 190. 27. Закон України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №4. – Ст. 65. 28. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25-26. – Ст. 131. 29. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №48. – Ст. 254. 30. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №21-22. – Ст. 135. 31. Закон України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №27-28. – Ст. 180.

**2. Основна** 1. Адміністративне право України: підручник. / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с. 2. Адміністративне право України: посібник. / Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Терещук В.О., Шкарупа В.К. – К.: КІВС, 2001. – 194 с. 3. Бек Ю.Б. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. Ю.Б. Бек, Й.Г. Богдан та ін. – К.: Істина, 2004. – 975 с. 4. Беленчук І.А. Адміністративне право України: навчальний посібник. / І.А. Беленчук. – К.; А.С.К., 2004. – 176с. 5. Бойко М.Д. Трудове право України: навч.посіб. / М.Д. Бойко. – 2-е вид., допов. і переробл. – К.: Атіка, 2008. – 316 с. 6. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник / за ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. – 2-е вид., стер. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. – 559 с. 7. Борисова В. І. Сімейне право України / В. І. Борисова, І. В. Жилінкова. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 288 с. 8. Васильєва А.С. Судові та правоохоронні органи України: учб. посіб. / А.С. Васильєва. - 2-е вид. – Х.: Одісей, 2003. – 320 с. 9. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Юрид. думка, 2007. – 992 с. 10. Венгеров А.Б. Теория государства и права: учеб. / А.Б. Венгеров. – 5-е изд. – М.: Омега – Л, 2008. – 608 с. 11. Воронова Л.К. Фінансове право України: підруч. / Л.К. Воронова. – К.: Прецедент; Моя кн., 2006. – 448 с. 12. Гетманцев Д.О. Банківське право України: навч. посіб. / Д.О. Гетманцев, Н.Г. Шукліна. – К.: Центр учб. літ-ри, 2007. – 344 с. 13. Годованець В.Ф. Конституційне право України: Конспект лекцій / В.Ф. Годованець. – К., 2000. – 216 с. 14. Екологічне право України: підручник / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.К. Попов та ін. / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. – Х.: Право, 2005. – 384 с. 15. Екологічне право. Академічний курс: підручник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2005. – 848 с. 16. Житлове право України. Науково-практичний посібник / Є.О. Мічурін, С.О. Сліпченко, О.В. Соболев. – Харків: Еспада, 2001. – 318 с. 17. Земельне право України: підручник / Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін. / за ред. М.В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с. 18. Земельне право України: підручник / за ред. О.О. Погрібного, І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2003. – 448 с. 19. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. В.І. Семчика. – 2-е вид., перероб. і

- доп. – К.: Ін Юре, 2004. – 748 с. 20. Зюнокін А.Г. Фінансове право: навч. посіб. / А.Г. Зюнокін. – 4-е вид., допов. – К., 2007. – 568 с. 21. Калюжний Р.А. Кодекс України про адміністративні правопорушення: за станом на 9 лист. 2009 р. Науково-практичний коментар. – 3-е вид., із змінами та доповненнями / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – К.: Всеукраїнська асоціація "Правова Єдність", 2010. – 684 с. 22. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підруч. / М.С. Кельман, О.Г. Мурошин, Н.Н. Хома. – 3-є вид., стер. – Л.: Новий світ - 2000, 2007. – 584 с. 23. Кириченко В.М. Правознавство: Курс лекцій: навч. посібник / В.М. Кириченко. – К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 240 с. 24. Кириченко В.М. Правознавство: Модульний курс: навч. посіб. / В.М. Кириченко. – К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 328 с. 25. Кодекс законів про працю України: науково-практичний коментар. – Харків: Консум, 2003. – 832 с. 26. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / за ред. Р.А. Калюжного. – К.: Правова єдність, 2008. – 781 с. 27. Конституційне право України / за ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 2000. – 734 с. 28. Конституційне право України: підручник / за ред. Ю.М. Тодики. – К.: Ін Юре, 2002. – 544 с. 29. Кравченко В.В. Конституційне право України.: навч. посіб. / В.В. Кравченко. – К.: Атіка, 2000. – 320 с. 30. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. / [авт.-упоряд. П.В. Хряпінський]. – Суми: Університетська книга, 2009. – 687с. 31. Кучерявенко Н.П. Налоговое право Украины: (вопросы и ответы) / Н.П. Кучерявенко. – Х.: ООО «Одиссей», 2007. – 144 с. 32. Науково-практичний коментар до кримінально-процесуального кодексу України / за ред. В.М. Тertiшника. – К.: А. С. К., 2007. – 1056 с. 33. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за заг. ред. В.В. Медведчука. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 656 с. 34. Орлюк О.П. Банківське право: навч. посіб. / О.П. Орлюк. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 392 с. 35. Основи правознавства України / за ред. проф. В.Л. Ортинського. – 2-е вид., доповнене і перероблене. – Львів: Орiona – Нова, 2006. – 368 с. 36. Основи правознавства України: навчальний посібник / С.В. Ківалов, П.П. Музиченко, Н.Н. Крестовська, А.Ф. Крижанівський. – 8-е вид., стер. – Х.: Одисей, 2008. – 440 с. 37. Панікаров В.Д. Цивільне право України. / В.Д. Панікаров, С.М. Попова. – К.: Центр учб. л-ри, 2007. – 196 с. 38. Правознавство: навч. посіб. / С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєва та ін.; за ред. С.В. Дрожжиної. – К.: Знання, 2006. – 350 с. 39. Природноресурсове право: навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с. 40. Радзієвська Л.К. Нотаріат в Україні: навчальний посібник / Л.К. Радзієвська, С.Г. Пасічник. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 105 с. 41. Синчук С.М. Право соціального забезпечення України / С.М. Синчук, В.Я. Буряк. – Київ: Знання, 2003. – 240 с. 42. Сімейне право України: підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 200 с. 43. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / І.В.

- Жилінкова, Н.А. Д'ячков, В.К. Антошкін, І.В. Жилінкова. – К.: Світлофор, 2008. – 855 с. 44. Скакун О.Ф. Юридический научно-практический словарь-справочник: основные термины и понятия / О.Ф. Скакун, Д.А. Бондаренко. – Х.: Эспада, 2007. – 488 с. 45. Стичинський Б.С. Право соціального забезпечення в Україні / Б.С. Стичинський, І.В. Зуб та ін. – К.: Юридична книга, 2003. – 440 с. 46. Трудове право України: навчальний посібник / за ред П.Д Пилипенка. – К.: Істина, 2005. – 208 с. 47. Уголовно-процессуальный кодекс Украины: науч.- практ. коммент. / В.Т. Маляренко, Ю.П. Алентин, Е.Н. Гидулянова и др.; под общ. ред. В.Т. Маляренко, Ю.П. Аленина. – Х.: Одиссей, 2003. – 960 с. 48. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина. / П.Л. Фріс. – К.: Атіка, 2004. – 488 с. 49. Хозяйственное право: учебник / В.К. Мамутов, Г.Л. Знаменский, К.С. Хахулин и др. / под ред. Мамутова В.К. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.
50. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. В.В. Комарова. – Харків: Одісей, 2001. – 807 с.
51. Цивільне та сімейне право України: підруч. / за ред. Є. О. Харитонов. – К.: Правова єдність, 2009. – 968 с. 52. Шпиталенко А.Г. Основи правознавства: навч. посіб. – 5-е вид. / А.Г. Шпиталенко, Р.Б. Шпиталенко. – К.: Каравела, 2008. – 376 с. 53. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 480 с.
- 3. Методичні посібники і вказівки** 1. Методическое пособие по курсу «Основы права». Часть 1 «Теория государства и права» (для студентов всех форм обучения всех специальностей). Составитель: М.А. Шипович. – Горловка: АДИ ДонНТУ, 2006. – 124 с. 2. Методичний посібник з навчальної дисципліни «Правознавство». Частина 2 «Основні галузі права» (для студентів всіх форм навчання всіх спеціальностей). Укладачі: М.А. Шипович, О.А. Гордієвський. – Горлівка: АДІ ДВНЗ «ДонНТУ», 2008. – 101 с.